

CYNGOR SIR CEREDIGION

<u>Adroddiad i'r:</u>	Pwyllgor Moeseg a Safonau
<u>Dyddiad y cyfarfod:</u>	15 Tachwedd 2023
<u>Teitl:</u>	Newid yn y canllawiau statudol ac anstatudol sydd wedi'u cydgrynhoi ar gyfer prif gynghorau yng Nghymru
<u>Pwrpas yr adroddiad:</u>	Diweddarau'r Pwyllgor am y newid yn y canllawiau statudol ac anstatudol sydd wedi'u cydgrynhoi ar gyfer prif gynghorau yng Nghymru

Cefndir

Bu newid yn y canllawiau statudol ac anstatudol sydd wedi'u cydgrynhoi ar gyfer prif gynghorau yng Nghymru. Gallwch weld y newid yn Rhan 2, Adran 6.0, paragraff 6.4 o'r canllawiau.

Mae'r canllawiau wedi'u newid i nodi y dylai'r pwyllgorau safonau (yn hytrach na chadeiryddion y pwyllgorau safonau) gwrdd ag arweinwyr grwpiau ar ddechrau pob blwyddyn gyngor i gytuno ar nifer o faterion.

Gallwch weld y canllawiau diwygiedig drwy fynd at:

[Canllawiau statudol ac anstatudol ar ddemocratiaeth o fewn prif gynghorau | LLYW.CYMRU](#)

[Statutory and non-statutory guidance on democracy within principal councils | GOV.WALES](#)

Mae cyfres o fideos am safonau moesegol a'r cod ymddygiad wedi'u datblygu. Mae'r fersiynau terfynol bellach ar gael a gallwch eu gweld drwy ddilyn y dolenni canlynol:

[Safonau ymddygiad ar gyfer cynghorwyr yng Nghymru - YouTube](#)
[Cyngor ar sut i gwyno am gynghorydd yng Nghymru - YouTube](#)
[Sut dylai cynghorwyr ymddwyn ac ymwneud â phobl - YouTube](#)

[Standards of behaviour for councillors in Wales - YouTube](#)
[Advice on how to complain about a councillor in Wales - YouTube](#)
[How councillors should behave and interact with people - YouTube](#)

Y rhan berthnasol ar gyfer y Pwyllgor Moeseg a Safonau yw Rhan 2 4.0-7.0:

4.0 Canllawiau Statudol ar ddyletswyddau arweinwyr grwpiau gwleidyddol mewn perthynas â safonau ymddygiad	22
5.0 Canllawiau Statudol ar Swyddogaethau Pwyllgorau Safonau	30
6.0 Dyletswydd pwyllgor safonau i fonitro cydymffurfiaeth arweinwyr grwpiau â'r dyletswyddau, a darparu cyngor a hyfforddiant	32
7.0 Dyletswydd y pwyllgor safonau i wneud adroddiad blynyddol	33

Tynnwn eich sylw at baragraffau 4.36 a 4.24 o'r Canllawiau Statudol ac Anstatudol a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2023 ynghylch Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol yn bodloni eu dyletswydd statudol yn Neddf 2021 a'u hymwneud â'r Pwyllgor Safonau (yn anad dim y trothwy i'w ddefnyddio gan y Pwyllgor Safonau unigol).

4.36 Ar ddechrau pob blwyddyn gyngor, dylai arweinwyr grwpiau gwleidyddol gwrdd â'r pwyllgor safonau i gytuno ar yr hyn a ganlyn:

- Sut y bydd arweinwyr grwpiau a'r pwyllgor safonau yn cydweithio i sicrhau safonau ymddygiad priodol;
- Amllder y cyfarfodydd rhwng arweinwyr grwpiau a'r pwyllgor safonau drwy gydol y flwyddyn;
- Y trothwy y bydd y pwyllgor safonau yn ei ddefnyddio i ganfod a yw'n fodlon bod arweinwyr grwpiau gwleidyddol wedi cydymffurfio â dyletswyddau Deddf 2021;
- Y mecanwaith i arweinwyr grwpiau gwleidyddol ddarparu adroddiadau i'r pwyllgor safonau am y camau y maent wedi'u cymryd i gydymffurfio â'r dyletswyddau yn Neddf 2021.

4.24 Mae'r camau rhesymol y gall Arweinydd y Grŵp eu cymryd yn cynnwys:

- dangos ymrwymiad personol i gyfleoedd datblygu neu hyfforddiant perthnasol ynghylch cydraddoldeb a safonau, gan gynnwys y Cod Ymddygiad, a mynychu a chyfranogi mewn cyfleoedd o'r fath;
- mynd ati'n weithredol i annog aelodau'r grŵp i fynychu cyfleoedd datblygu neu hyfforddiant perthnasol ynghylch cydraddoldeb a safonau, gan gynnwys mewn perthynas â'r Cod Ymddygiad;
- sicrhau bod enwebeion i bwyllgor wedi derbyn yr hyfforddiant a argymhellir ar gyfer cyfranogi yn y pwyllgor hwnnw;
- gosod esiampl o ran moesgarwch a pharch o fewn cyfathrebiadau a phwyllgorau'r grŵp ac mewn pwyllgorau cyngor ffurfiol;
- cefnogi gweithdrefnau datrys anffurfiol yn y cyngor; a gweithio gyda'r pwyllgor safonau a'r swyddogion monitro i ddod i ddatrysiaid yn lleol;

- annog diwylliant o fewn y grŵp sy'n cefnogi safonau uchel o ran ymddygiad ac uniondeb;
- mynychu cyfarfod o Bwyllgor Safonau'r Cyngor os gofynnir iddo wneud hynny er mwyn cyfranogi mewn trafodaethau sy'n ymwneud â'r Cod Ymddygiad
- bwrw ymlaen â gwaith i weithredu unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau ynghylch gwella safonau;
- gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau i fynd ati'n rhagweithiol i adnabod patrymau ymddwyn amhriodol, eu hystyried, a mynd i'r afael â hwy;
- cydweithio ag arweinwyr grwpiau eraill, o fewn rheswm, i gefnogi gyda'i gilydd safonau ymddygiad uchel o fewn y cyngor, a phan fo unrhyw faterion a nodir yn cynnwys mwy nag un grŵp gwleidyddol.

Mae'r templed wedi'i adolygu a bydd yn cael ei ystyried ar yr agenda heddiw.

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os naddo, nodwch pam Naddo

Crynodeb o'r Asesiad Effaith Integredig:

Hirdymor: Ddim yn berthnasol

Cydweithio: Ddim yn berthnasol

Cynnwys: Ddim yn berthnasol

Atal: Ddim yn berthnasol

Integreiddio: Ddim yn berthnasol

Argymhelliad:

Nodi'r newid yn y canllawiau statudol ac anstatudol sydd wedi'u cydgrynhoi ar gyfer prif gynghorau yng Nghymru.

Enw cyswllt: Lisa Evans

Swydd: Swyddog Craffu a Safonau

Dyddiad yr adroddiad: 18/10/23